

naj bolje je, ako se med pripravo pokrijejo s kako mokro ruto. Drevesca so po dežju naj bolj muževna; če pa je o času cepljenja bolj suho vreme, je dobro, ako zlasti mladim drevcem na predvečer dobro prilivamo.

Poglavitna reč pri cepljenju je, da zelena cepičeva koža (skorja) z zeleno divjakovo kožo pride v natančno dotiko, ter se dobro sprime. Če cepič ni tako debel, kot divjak, naj se vender toliko pazi, da se saj na enem mestu zeleni koži natančno skup vjamete in sprimate. Dobro skup sprijeti cepič in divjak naj se potem dobro ovijeta in povezeta. V to se rabi kaka stara pertenina, ktera naj se poprej zmerno z drevesnim ali cepivnim voskom pomaže. Cepivni vosek se nam je svetoval dvojni. Vzame naj se n. pr. 8 lotov rumenega voska, ravno toliko smole, in nekoliko terpentina. Vse to naj se v ponvi stopi, dobro zméši in potem zgnete. Po Lukas-u svetoval se nam je še drugi način. Vzame naj se namreč 1 funt stolčene bele smole, ali pa kolofonije; 6 lotov rektificiranega špirta, in 2 — 3 žlice lanenega olja. Vse to naj se skup zgreje, ter zgnete v štruce. — Slednjič se je opomnilo, da naj se cepiči med cepljevanjem ne jemljejo v usta, ker človeška slina drevescu škoduje.

(Konec tega oddelka prih.)

Metelko

v
slovenskem slovstvu.

8. Slomšek (r. 1800, u. 1862) je bil v Celovcu bogoslovec, l. 1824 že duhoven, in je na prošnjo semeniškega ravnatelja bogoslovcem razlagati jel slovensko slovnico. Sam ves goreč je živo vnemal slovenščino v svojih tovarših (cf. Beseda Slomšku v spomin, govor. Kosar, 1862). Slišati o novi slovnici ljubljanski, poprosi Metelkoto, da mu sproti pošilja tiskane pole, kakor so prihajale na svetlo. Ko dobi perve tri, jih pokaže tudi Jarniku, in na to pošlje spisovatelju naslednje (nemško) pismo:

„Prečastiti Gospod!

Resnična ljubezen zedinva blage serca, opravičuje njih početje ter odvrtače razžaljenje.

Na to in na Vaše privoljenje se prederznem Vam . . . izreči svojo prav ponižno hvalo za takó prijazno mi poslane pole nove slovnice, iz katerih sem se tolikanj naučil in v svojem če prav še majhnem delovanji tudi učil, da bi takó skupno ravnali si pot k dušni oliki ljubljenih Slovencev.

Ne zamerite, . . . da sem perve tri pole poslal iskrenemu slovanskemu rodoljubu g. Jarniku, kateri je meni že marsikaj prijateljsko razodel, ker jih je le tako želel. Jako se jih je oveselil, in pisal mi o njih to-le: „Nate nazaj tri mi dobrotno pokazane pole naj novejše slovnice kranjske, z nekterimi opombami o pričetem delu. Sicer bi, dokler še ni vsa na svetlobi, ne smel govoriti o njej, ker pred „prodiit in lucem“ še ni „juris publici“; vendar če mislite, da gospod spisovatelja ne bo žalilo, ako mu človek pri nadaljevanji dobro osnovanega dela z nekterimi opazkami o koroškem razrečji in njegovimi razlikami pripomore, da bolj na tanko spozná vse narečje slovensko (se vé, da Štajarci tudi to storite), bi me pač veselilo razodevati mu tako svoje misli. Naj se mi naglica moja ne očita; v čislih mi je le dobra reč, in po pomenkih se razširja veči luč. Upam, delo bode izverstno, in slovnica med vsemi dosedanjimi za rabo naj bolja. Bog hotel, da bi Jugoslovani vsi spoznali to dobroto ter jo sprejeli! Velik korak bi storili tako v napredovanji. Dobički, ki se nam iz tega utegnejo izvirati, so preočitni in preveliki, da bi jih misleči ljudje mógli zametovati in zanikovati“.

Kako vŕeč je Jarniku vse to, spričuje njegovo prizadevanje prilastiti si koj novo pisavo, kar kaže v pridjani pesmi. Ker je izreka tako različna, bomo vnanji storili pač marsiktero napako še, dokler se popolnoma privadimo. Pesem „Ostrovica“ je namenil v slovenski časopis, o katerem mi je, ko sem bil v Ljubljani, pripovedoval moj nekdanji častivredni součenec g. Burger, katerega pa vedno še čakamo.

Ko sva bila pervikrat skupaj z g. Jarnikom in sem mu pravil o časniku ter ga prosil, naj tudi on po svoje pomaga, je ves vesel obetal ter velel ljubljanskim rodoljubom slovanskim povedati, da je pred nekaj leti že to svojo željo razodel bil čast. g. prof. J. Zupanu, naj se vstanovi tak slovenski časopis. Sicer mi je g. Stupica v svojem poslednjem pismu poderl skor vse upanje, da vzide nam časnik; pošljem Vam vendar te dve pesmi, po Vaši želji in po svoji obljudi, pa si naj izprosim za to tudi „Krajnas dona gratis data“. Ako vendar časnik vzide, dopisovala bi vanj po moči skoraj ter sprejemala ga tudi Koroška in Štajarska.

Ko bi naša učilnica imela slovensko stolico, kako naglo bi doslej radovoljno le napol storjeno po postavi razcvetlo se popolnoma; pa vesel sem, da reči morem: storil sem jaz svoje. Tudi natihoma vsejano gorčično zernce vzraste lahko veliko drevo. Veseli me, da morem poznati ljubljene in blage likarje Slovinje ter vdeleževati se njihovih del. Po tej hvale vredni slovnici je tedaj našemu narečju postavljeno dno, vendar pogrešamo zeló pripravnega slo-

varja, da moremo zidati više. O da bi že saj Krajne pismarji lotili se velikega dela, „naj de začno zidarji, Korošci pa Štajarci bomo strežaji“.

Prosim, da mi pošiljate tudi prihodnje pole, dokler bode slovnica dodelana, se izve cena in je dobimo lahko več. Smemo li na svoje vprašanja prositi razjasnjenja, in smem li jaz od Vas nadjati se odgovora? — Gosp. Jarnik se Vam ponižno priporoča; tako tudi jaz č. g. Zalokarju, Strelu, in Vam, preč. gospod!

Vaš

prepokorni sluga

Anton Slomšek

duhoven.

9. Jarnik (r. 1784, u. 1844), ki se prav imenuje „koroški Vodnik“, je bil iskren Slovan. Od Slomška dobi prve tri pole nove Metelkove slovnice, pozneje tudi druge, ter spiše o njih nekatere prav znamenite jezikoslovne opazke. — Šimek (r. na Štajarskem l. 1748, u. na Českem redovnik 1798) je sprožil misel, naj se sestavi vzajemna ali primerjoča slovnica slovanska; ali Kopitar piše na to, da tako delo prej ni mogoče, dokler nimamo slovnice o posameznih slovanskih narečjih gotovih. To se bo menda, pravi Jarnik (v nemški pisanih opazkah) spolnilo pri novi slovnici kranjski. Častitljivi g. pisatelj si je v zgled izbral naj večega mojstra, dela pa premišljeno sam po potrebah našega narečja in kaže posnemaje povsod vendar svoje izvirnost.

Metelko je pisal v slovnici: „kranjske“ čerke, izréko kranjskih pismen, náglas kranjskih besed in govori koj v začetku sim ter tje o dolenskih Kranjcih itd. Na to pravi Jarnik: „Le nerad pogrešam na čelu imena narodnega, ki ga namestuje deželno ime: Kranjsko; sicer bi se po istem pravu pisati móгло: slovnica saska ali saksonska, toskanska, isle de franciska, ne pa: nemška, italijanska, francoska. Da dolenski pa notranjski Kranjci čisteje govorijo, ta čast jim ostane, če tudi namesti posebnega imena sprejamejo obče ali splošnje. Kopitar sicer pravi: Hrovat pa Kranjec nočeta biti Slovenca (Windische). To naj že veljá o priprostem človeku, ki je od nekda navajen klicati se po kraju ne po narodu, toda olikani vé ta razložek in se mu ogniti ne more. Kadar nam napoči doba, postane kranjsko narečje za vesoljno slovensko lahko to, kar je saksonsko postalo za vesoljno nemško. Da je to mogoče, ni težko razumeti. Ne ob kraju kacega plemena, ampak v sredini njegovi se je olikalo vselej naj bolje in naj lepše narečje. To nam očitno spričuje zgodovina. Krajec ima velikrat po ptuji tvarini ožgano skorjo. Korošci se bomo po Kranjskem in spodnjem Štajarskem

vselej radi posvetovali v jezikovih rečeh, posebno v tistih, v katerih smo terpeli že kvar in zgubo. Nasproti imamo pa še marsikaj, kar znamenito bode vsem sosedom^a. — Vidi se, da je vsled tega Metelko v naslednjih polah opuščal imenovanje kranjsko, in da je pred ko ne ravno po tej opombi tiskal se slovnici naslov: „Lehrgebäude der Slowenischen Sprache im Königreiche Illyrien und in den benachbarten Provinzen“.

Mali gratulant.

1.

Lepo kakor dan pomladni,
Ki se v zóri zlati izbudi,
Da v lepoti nenavadni
Plan in gora zablišči:
Táko oče Vam predragi,
Ki Vas ljubim iz sercá,
Sijejo naj dnevi blagi,
Brez vse reve, in solzá;
Milost božja naj Vas vodi,
Sreča v Vami vselej bodi!

2.

Po življenja gladkem poti
Konec naj se Vam bližuje,
Žal se nikdar Vas ne loti,
Radost v serci naj kraljuje;
Dolgo versto lepih dní,
Bog naj sam Vam podelí!

3.

Bog nebeški blagoslovi,
Ljubi oče, danes Vas,
Lepi jasni Vaši dnovi
Bodo naj ko solčni kras!

4.

Današnji dan, ko je življenja sveča
Prižgala, ljubi oče, Vam se kdaj,
Budí voščila v serci mi goreča,
Katera Vam sedaj odkrijem naj:
Življenje dolgo Vaše bodi srečno
In konec Vaš naj bo plačilo večno!